

Opiniestuk De Standaard
'Bescherm Oekraïense vluchtelingen tegen (seksueel) misbruik'

*Auteur: Liesbet Stevens, adjunct-directrice van het
Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen*

Samen met andere mensenrechtenorganisaties wijst het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen op de specifieke kwetsbaarheid van de groep Oekraïense vluchtelingen, waarvan de meerderheid alleenstaande vrouwen met kinderen zijn. Daarnaast wil het Instituut ook specifieke aandacht vragen voor het risico op (seksueel) misbruik en de verantwoordelijkheid van onze overheid om hen hiertegen te beschermen.

Dat vluchtelingen een kwetsbare groep zijn voor seksueel misbruik bleek recent nog uit het grootschalig onderzoek van UN-MENAMAIS, waarin 84% van hen aangaf slachtoffer te zijn van seksueel geweld. Bij 61% van deze vluchtelingen vond dit geweld plaats in de afgelopen 12 maanden voorafgaand het onderzoek. De meeste slachtoffers verbleven al in België op het moment van de gebeurtenissen. Hun precare positie lijkt hen bij uitstek kwetsbaar te maken voor seksueel geweld. Bovendien is de drempel om hulp te zoeken of het geweld aan te geven bij de politie voor deze kwetsbare groep nog hoger dan voor de algemene bevolking. Amper 1% gaat naar de politie of zoekt enige vorm van professionele hulp. Daarbij mag niet vergeten worden dat vluchtelingen, quasi per definitie, in hun verleden al negatieve ervaringen hadden met politie en andere overheidsinstanties.

Deze bijzondere kwetsbaarheid mogen we niet negeren in deze ongeziene situatie waarin een vluchtelingenstroom van hoofzakelijk alleenstaande vrouwen en kinderen mede opgevangen wordt door Belgische burgers. Het is hartverwarmend en nobel dat mensen hun huis openstellen. Het is enkel aan te moedigen. En dat doet onze overheid ook: al mag dat niet het eindpunt zijn van hun ondersteuning. Integendeel. Zowel voor mensen die hun huis openstellen als voor de mensen die er mogen verblijven is infoverstreking, screening en begeleiding noodzakelijk. Er is een belangrijke rol weggelegd voor de gemeenten, in de vorm van het organiseren van screeningsgesprekken. Enerzijds om informatie te verstrekken aan mensen die overwegen opvang te bieden en hun vragen te beantwoorden. Dit kunnen algemene vragen zijn zoals: *"Spreken deze mensen Engels? Blijven ze enkele weken of enkele maanden? Mag ik hen kledij of ander materiaal geven?"* Maar er moet ook ruimte en duiding zijn bij specifiekere vragen: *"Mag ik de kinderen op één kamer leggen met mijn kinderen? Mag deze vrouw me helpen in het huishouden? Mag ik een relatie beginnen met haar? ..."* Het moet duidelijk zijn dat deze vrouwen niet in huis komen als onbetaalde huishoudhulp, laat staan als gezelschapsdame. Uit de reacties op de facebookgroep 'Steun Oekraïne' in Zelzate blijkt dat dit niet voor iedereen even vanzelfsprekend is. Naast een tweehondertal warme reacties, kwamen er ook wansmakelijke berichten binnen van mensen die Oekraïense vrouwen wilden opvangen vanuit amoureuze of seksuele drijfveren. Screeningsgesprekken zijn dus niet enkel belangrijk voor infoverstreking, maar ook noodzakelijk om een veilige opvangplek voor de vluchtelingen te garanderen. Een basisvoorwaarde lijkt het Instituut alvast te zijn dat de betrokkene in het verleden nooit veroordeeld werd voor geweld of misbruik. De realiteit is dat deze alleenstaande vrouwen naast de zorg om zichzelf en hun kinderen en de verwerking van het oorlogstrauma ook alle financiële verantwoordelijkheid zullen moeten dragen. Dit zijn omstandigheden die van hen makkelijke slachtoffers maken voor uitbuiting, misbruik en (seksueel) geweld. Zonder professionele omkadering, in deze acute opvangfase en ook op langere termijn, zijn zij vogels voor de kat. Om hen te beschermen tegen eender welke vorm van misbruik, stelt het Instituut naast screeninggesprekken dus ook opvolging en controle voor, door deskundigen in hun landstaal. Dit om de drempel naar hulp te verlagen. Een direct contact en goede ervaring met een professional kan hen aanzetten aan de alarmbel te trekken indien nodig. Ook de invoer van een noodnummer waar vluchtelingen geholpen worden in hun landstaal, kan bijdragen aan een vlottere detectie van misbruik. Deze maatregelen lijken het Instituut belangrijke voorwaarden om deze

Oekraïense vrouwen en kinderen na de oorlogsgruwelijk te kunnen geven wat zij nodig hebben: een veilige, beschermde plek.